

Olaszország 1918–1945

12.A
2025.
jan. 13.

Mussolini at Palazzo Venezia in Rome

1. 1915 – ?

1919. szept. 10. – saint-germain-i béke – ?

→ Dél-Tirol, Isztria OK

→ Dalmácia, Fiume (!) → SzHSz Kir.

[irredentizmus

[vittoria mutilata – Olaszó. „az elégedetlen győztes”

I. vh. → társ. feszültségek

gyár- és földfoglaló mozgalmak / balo.-i forr. veszélye

2. Nemzeti Fasiszta Párt megerősödik

Fascio di Combattimento = frontharcosok szövetsége (1919)

fasces = vesszőnyaláb – hatalom, összefogás jelképe – ?

(Római Közt.)

▪ szociális, nemzeti demagógia

antikomm. – ?

antilib. – ?

▪ erőszak, gyilkosságok (balo.-i részről is)

hatóságok szemet hunynak

▪ ∑ válsághelyzet

*Partito
Nazionale
Fascista*

- 1921: választások – Fasiszta Párt 7,2%
kormányválság

- 1922. okt – „marcia su Roma”
demagóg értelmezés: fasiszta forr.
igazából fasiszta díszfelvonulás
konzervatív körök
→ III. VE (1900–46) min. elnökké
nevezi ki BM-t (1922–43)
- jobboldali koalíció
a 13 min-ből 4 fasiszta
- alkotmányos úton szerezték
meg a hatalmat?

1932-i festmény ↔ valóság

3. Fasiszta diktatúra

a) Benito Mussolini (1883–†1945. ápr. 28.)

- neve: Benito Juarez után
- apja kovács, anyja tanítónő
nehéz gyerek; eleinte nem beszél,
sokat csavarog, randalírozik
- tanító, újságíró
- ∞ Rachele Guidi (→ 3 gyerek),
szeretője: Clara Petacci
- szocialista (marxista) – I. vh. végére szakít
└ katona
- bázisa: katonaviselt, erős nemzeti öntudat-
tal rendelkező kispolgári réteg
„a lövészárok arisztokráciája” (BM)
+ tőkésék mellé állnak!
- propaganda: Duce
└ gondoskodó, tévedhetetlen, örökké népe javát nézi
(maga is újságíró volt)

- 1922–43 ~ dikt. hatalmú min.eln.

 - ↳ Fasiszta Nagytanács megvonja a bizalmát, letartóztatja

- 1943–45 Olasz Szoc. Közt. min. eln.

 - = Salò Közt.

- ✝

Mussolini (balról a második) és szeretője, Claretta Petacci (középen), valamint más fasiszták holtteste közszemlére téve Milánóban

- unokája:

 - Alessandra Mussolini

 - 2001–2024:

 - 3x EP-képviselő

b) belpolitika

- államosítások
 - **1926:** ellenzéki pártok + szak-szervezetek betiltása, cenzúra
 - **1926:** BM → rendeleti kormányzás
 - **1928:** megszűnik a parlament
helyette: Fasiszta Nagytanács
(1943-ig fejbőlintó)
 - vezérkultusz (1925: a „Duce” hivatalos)
 - a lakosság az 1930-as évek második feléig lojális a rendszerhez
 - korporáció: egyes iparágak dolgozói / vezetői / tulajdonosai együttműködése egymással és a kormánnyal
 - a szakszervezeteket és a pártokat helyettesítik
 - korporációk országos kongresszusa
~ parlamentáris demokrácia helyett
- korporatív (hivatásrendi) állam

Róma, 1938 (mikrofonnal)

	Parlamentáris demokrácia	Hivatásrendi állam
Ki hozza a törvényeket?	A parlament.	A duce törvényerejű rendeleteket hoz.
Kik képviselik a lakosság különböző politikai érdekeit?	A parlamenti pártok.	A korporációk.
Kik képviselik a munkavállalók érdekeit?	A szakszervezetek.	A korporációk, amelyeknek a munkavállalók és a munkáltatók is tagjai.
Milyen elv szerint szerveződik a parlament?	Területi alapon választják a képviselőket.	Az egyes foglalkozási ágak küldenek képviselőket.
Hogyan jelenik meg a kormány politikájának alternatívája és bírálata?	A kormány szabadon bírálható és a választásokon leváltható, illetve megbuktatható, ha a parlamentben leszavazzák. A kormány tevékenységét politikai kérdésekben az ellenzék és a sajtó ellenőrzi és bírálja.	A kormányt csak az államfő (az olasz király) válthatja le. Az ellenzéki pártokat és sajtójukat betiltották. A kormány bírálatát felesleges akadékoskodásnak, államellenes tevékenységnek minősítették.
Kinek felelős a kormányfő?	A parlamentnek és a királynak.	Kormányfőként csak a királynak, pártvezetőként a Fasiszta Nagytanácsnak.

- fejlődés – út / lakásépítés
– mocsárlecsapolás

Σ **totális / korporatív állam**

↳ **BM hívta így**

→ példakép Gömbös Gy.
(1932–36) számára

↔ nem úgy, mint a SZU vagy a hitleri No. – ?

← 👑 leválthatja BM-t

← a hadsereg is III. VE-hez hű

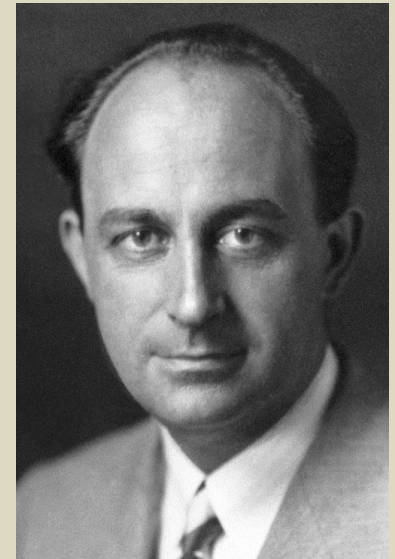
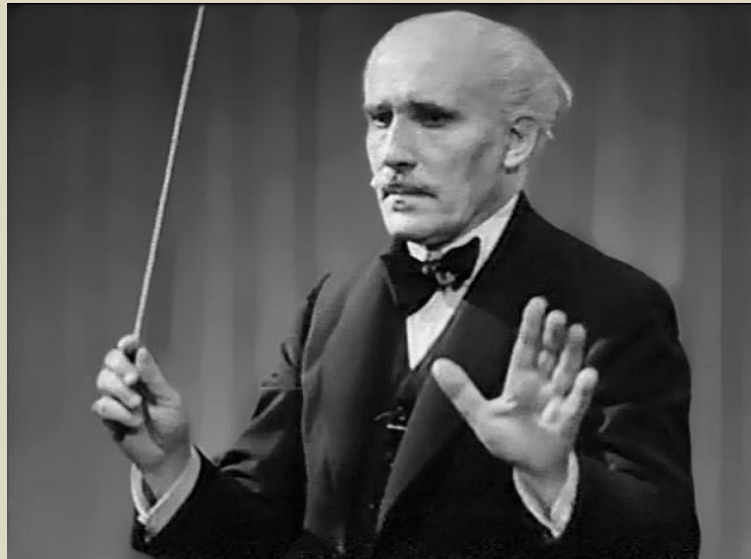
← egyház is független

-
- emigránsok:

Arturo Toscanini – ?

Enrico Fermi – ?

...

Fasiszta mozgalmi kiállítással kapcsolatos plakát

c) fasiszta ideológia – zavaros, szélsőjobb

- szociális célok

kapitalizmus bírálata – antilib.

de: antikommunista is

- túlfűtött nacionalizmus

- rend akár erőszakkal is

- propaganda, szociális demagógia

- **bázis – ?**

katonaviselt rétegek, városi kispolgárság

[▪ **futurizmus**]

- fajelmélet

(1938: német nyomásra zsidótv.) olasz holokauszt (1943): kb. 10 ezer †

- fasizmus ≠ nácizmus

túl azon, hogy mindkettő totalitárius rendszert takar, kevés a közös pont
Hitler dührohamot kapott, amikor lefasisztázták

4. Külpolitika

a) Olaszo. vezető szerepre tör: – Közép-Eu. } ↔ SzHSzl. Kir.
– Balkán

- 1924: Fiume megszerzése – ?
olasz szabadcsapatok + Gabriele D'Annunzio akciója
→ 1924: mégsem egész Fiume a SzHSzl. Kir-é,
hanem kettéosztják
- 1927: barátsági szerződés Magyarországgal →
- 1929: lateráni konkordátum
előzmény – ?

→ Vatikán önálló

→ kat. államvallás

→ pápa elismeri
Olaszo.-ot
+ Rómát annak
fővárosaként

- 1934: római jegyzőkönyvek
olasz-osztrák-magyar gazd. és pol. együttműk.
németellenes él!

b) „mare nostrum” – ?

Római Bir. feltámasztása

- cél: afrikai gyarmatbirodalom

- Líbia ✓
- Szomália ✓
- Eritrea ✓

- 1935/36: Abesszínia

= Etiópia elf. – ?

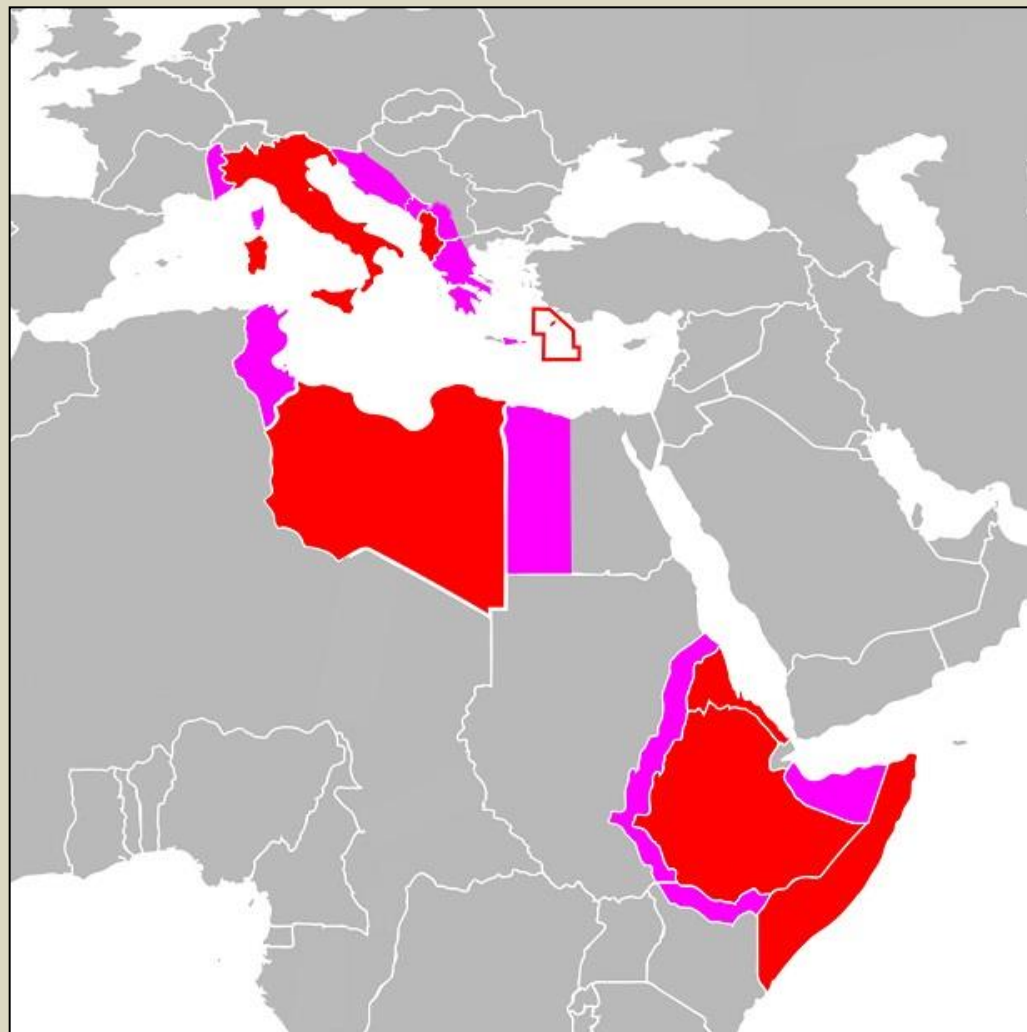
nehezen megy, kínos, harci gáz...

↔ britek, franciák, Népszöv.

→ Olaszo. No.-hoz közeledik

- 1939: Albánia megszállása

(már korábban is
gazd. függésben)

*Az olasz uralom álló területek
1939-ben (vörös), terjeszkedés 1941-ig*

c) No.

└ ellenzi az Anschlusst

- 1930-as évekig: Olaszo. ↔ No. (Hitler Duna-menti terjeszkedése)

- **abesszíniai háború**

→ közeledés → 1936: német-olasz együttműk. szerződés

Berlin-Róma tengely

(1936: Japán-No.: antikomintern paktum)

} későbbi
tengely-
hatalmak

d) II. vh.

- 1940. szept.: Egy. } megtámadása
okt.: Görögo. }

↓
szégyen

1941. ápr.: a Wehrmacht lerohanja
Jug.-át és Görögo.-ot

- É-Afrika: 1940. szept.: Líbia → olasz támadás az egyiptomi brit csapatok ellen + Német Afrika-hadtest (1941–1943) – Erwin Rommel

↓
1943. máj., Tunisz: német-olasz kapituláció

- 1941 → K-i fronton is harcolnak olasz csapatok

- csigaoffenzíva:
a németek lassú kiszorítása Itáliából
1943. júl.:
a szövetségesek szicíliai partraszállása

↓
↳ az É-Afrikában győztes
angol-amerikai sereg

1943. júl.: a Fasiszta Nagytanács
megvonja a bizalmat Mussolini-
től

szept.: Olaszó. kapitulációja

↓
a németek megszállják Olaszó-ot

→ bábállam (élén Mussolini):
Salò Köztársaság (1943–45)

→ csigaoff.

*1944. febr.: az amerikai légierő
lebombázza a monte cassino-i bencés
főmonostort*

